

מראי מקומות- בבא קמא י"ח

וכיון דקתני דמשלם נ"ש, ע"כ מיירי דפועל בגופו של הדלי, וא"כ ע"כ מיירי דאזיל מיני'. אלא דהק', דא"כ למה צריך הרי"ף לכתוב דצריך להיות מיני' מיני', לכאור' סגי באם אזיל מיני', אפי' פעם א', דזה נחשב דנעשית מעשה בגופו. וכ' דאולי העיקר הוא דנעשית מיני', ומשום דבעלמא אמרי' לשון זה דמיני' מיני', אמרי' גם כאן לשון מיני' מיני' [ויק"ק, הרי"ף דנקט הרי"ף לשון הגמ', ובגמ' ה"י צריך לומר מיני' מיני' כדי לדחות הראי', וצ"ע].

(ה) **בעי רבא, ח"נ צרוורות מגופו משלם או מעליי' משלם, וכו'-** בביאור הספק, כ' השטמ"ק בשם הגליון, דנסתפק אם אמרי' דהלכתא באה להקל לגמרי', שישלם ח"נ וגם שישלם מגופו, או דלמא מן העליי' משלם, דהיינו דלא בא ההלכתא אלא להקל בענין דמשלם ח"נ, אבל לענין מן העליי' משלם כמו שאר רגל. והקהלות יעקב (ט"ז, ב') ביאר דס"ל לרבא דודאי כל דיני צרוורות כרגל, אחר שההלכתא מחדש דדינו כממונא, אלא דבדין מגופו מספק"ל לרבא, דשמא דין מגופו אינו כלל דין מיוחד בקרן, אלא הוא דין מיוחד בתשלומי ח"נ, דכל שמשלם רק חצי דינו שמשלם רק מגופו, וא"כ י"ל דגם ח"נ צרוורות משלם מגופו אע"פ שהוא תולדה דרגל.

(ו) **דלא אשכחן כאורחיי דמשלם מגופיי- הק' השטמ"ק בשם הגליון,** הרי למ"ד פלגא נזקא ממונא, סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי, וא"כ הו"ל כי אורחיי ומשלם מגופו. ותני' דלא הוי כי אורחיי לגמרי', אלא קצת כאורחיי.

(ז) **מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם וכו'-** הק' השטמ"ק בשם מהרי"י כ"ץ, אימא דכ"ע מגופו משלם, ומ"ד מועד לפטרו ברה"ר כרגל, ותני' דלשון מועד משמע להחמיר ולא להקל.

(ח) **וסבר לה כר"י דאמר צד תמות במקומה עומדת-** הק' המרומי שדה, הרי לכאור' לפי סומכוס הו"ל צרוורות כשן ורגל רגיל, וא"כ

(א) **ת"ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל וכו'-** הק' הלחם אבירים, מהו הראי' משם, הא לא דמי כלל, שהרי שם ודאי היו צרוורות גמורים, שהרי התרנגול לא נגע בדלי כלל, וא"כ ע"כ מה דקתני דחייב נ"ש הוא כדעת סומכוס. וכ' ליישב בדוחק, דכיון שהחבל קשור בדלי, הא דנגעי ומטטי בחבל הו"ל כמי שנגע באוזן הכלי דחייב.

(ב) **והא נשבר דלי קתני- הק' הלחם אבירים, מה ה"י הה"א בכלל, הא קו' זו פשוטה היא. וכ' דשמא י"ל דסבר דמשום חידוש נקט שנשבר דלי, דהיינו דאפי' אם חטט כ"כ בחוזק עד שבפיסוק ונפילה נפל הדלי, א"כ י"ל דמשונה היא ולא משלם אלא ח"נ, קמ"ל דאורחיי היא. ובוזה כ' ליישב מה דאי בהמשך הגמ' דקאזיל מיני' מיני', דלפי"ז מ"ש נפסק החבל דנקט היינו משום דאפי' אם בעינן חטטה, מ"מ נפסק החבל ונשבר הדלי לאו משונה היא.**

(ג) **אי סומכוס, אימא סיפא וכו'-** יש לע', ואם רבנן הוא מי ניחא, הרי לכאור' גם אם רבנן הוא יש לפשוט שאלת ר' אשי אם כח כחו ככחו או לא. וע' בביאור הגר"א (חור"מ ש"צ, י"ג) שכ' להביא ראי' מכאן לשי' הרא"ש דשאלת ר' אשי ה"י רק בסומכוס, אבל לשי' רבנן דכחו ח"נ הוא, ה"י פשוט דגם כח כחו כן.

(ד) **אמר ר' ביבי בר אביי דקאזיל מיני' מיני'-** פסק הרי"ף כאוקימתא דר' ביבי, והק' הרשב"א דהא פסק כרבה דזרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו פטור, אלמא דבתר מעיקרא אזלי', וא"כ למה צריך לאוקימתא דר' ביבי, לימא דחייב משום דבתר מעיקרא אזלי', אף אם מחטט רק בחבל (ולפי שי' הרמב"ן שהבאנו לעיל בדף י"ז, דרבה ס"ל דבתר לבסוף אזלי', א"ש בפשיטות). ותני' דר' ביבי לא רק בתורת דחיי' אמר למלתי', אלא בדוקא אמרה (דאל"כ, הו"ל ל"לא, וכו'), ומשום דאם אינו נוגע התרנגול בהדלי עצמו, א"כ הו"ל כצרוורות בעלמא,

מספק"ל, דלמא נאמר בזה, דהיינו התזת צרורות בשינוי, ההלכתא דצרורות, דסכ"ס הו"ל מעשה רגל. וא"כ, הספק הוא "או דלמא תולדה דרגל הוא", ר"ל, דכיון דהו"ל מעשה רגל, א"כ י"ל דלגבי הך מילתא יש לזה דיני רגל דנאמר בזה ההלכתא דח"נ. ורש"י בלישנא בתרא (וכן תוס') פירשו הסוגיא באו"א, דמיירי בצרורות כאורחיהו, ועשה צרורות כאורחיהו ג' פעמים, והשאלה הוא אם נעשה מועד עי"ז. ובחי' ר' נחום אי' דמה דתוס' פי' כן הוא משום שלא הי' יכול ללמוד כרש"י, דהא ס"ל לתוס' דגם בשאר אבות נזיקין שייך צרורות, וא"כ ודאי בקרן שייך הדין העדאה דצרורות, וא"כ מהו הספק. אע"כ הספק הוא בכל צרורות כי אורחי', האם אמרי' הדין העדאה שם או לא. וביאר ר' נחום דהספק הוא, דכיון דכבר נתבאר (במקו"א שם) דהגדר דהלכתא דח"נ צרורות הוא דהתורה חידש שיש לצרורות דין תמות, א"כ שפיר יש מקום להסתפק דאולי שייך בה גם דין העדאה, או דלמא דין העדאה נאמר רק בקרן גרידא.

(א) **והא משונה הוא-** הך' השטמ"ק בשם הר"מ, למה לא אמרי' דנח' במח' ר' טרפון ורבנן, ותי' דהו"ל לאמורא לפרש דבריו טפי, והו"ל נ"ש מגופו, וכיון שאמר נ"ש סתם, מבואר דהדין הוא דמשלם מן העליי', וא"כ אינו משום דין דר"ט. ובשם ר' ישעי' תי' משום דא"כ מוקמי' לה כתרי יחידאי, ר' טרפון וסומכוס. ובשם תור"פ הביא דאם הי' כוונתו לפסוק כר' טרפון וסומכוס, הו"ל כן להדיא, הל' כר' טרפון וכסומכוס.

(ב) **דדחיק לה עלמא-** פרש"י, דע"כ מיירי שלא הי' להנאתה, דאם הי' להנאתה תולדה דשן היא. וכ' דבאמת כל גללים להנאתה, ואפ"ה הוי תולדה דרגל ולא תולדה דשן, דשן הזיקא דגופא הוא, וגללים הו"ל צרורות. ומבואר דס"ל (וכמו שהבאנו לעיל) לרש"י הוא דלא אמרי' צרורות בשאר אבות נזיקין. אולם ע' בתוס' לעיל (יז: ד"ה נובר) דמבואר דגם בשן שייך החידוש דצרורות. אלא דלכאו' צ"ע, דהא לעיל (ג:) אמרי' דתולדה דרגל לאו כיוצא בהן, כיון דצרורות משלם חצי נזק. ויש לעי', לשי' התוס' לכאו' זה נאמר בכל

מהו הס"ד שיכול לשלם מגופו, הרי כתיב מיטב וכו'. והוכיח מכאן דצרורות אין הזיקן מצוי כי רגל ממש, ולכן אין שייך ללמוד משן ורגל גרידא, וצריך לצד השה מקרן. וא"כ, י"ל דשאלת הגמ' תלוי במח' רא"ש ויש מן הגדולים בפ"ק, האם בכל צד השה תפסי' קולות דתרוייהו, ור' סמא ס"ל כהרא"ש, דעיקרא קאי והר"ז תולדה דרגל, ולכן אין כאן שום צד תמות, דאין תמות ומועדות ברגל. וע"ע בשיעורי ר' דוד פוברסקי (שעג), דביאר ע"פ המהרצ"ח שהבאנו לעיל, דגם סומכוס מודה שיש הלכתא דצרורות, אלא דס"ל דההלכתא אמר דמשלם נ"ש. וא"כ, שפיר י"ל דבההלכתא אי' ג"כ דאיכא צד תמות בצרורות.

(ט) **וסבר לה כר"י דאמר צד תמות במקומה עומדת-** הך' הלחם אבירים, דקארי לה מאי קארי לה, ע"ש מה שהאריך בזה.

(י) **מר סבר יש העדאה לצרורות, ומר סבר אין העדאה לצרורות-** פרש"י (בל"ק) דמיירי בדשני בצרורות ואייעד שלשה זמני, רבנן סברי דאף דשני ואייעד הו"ל ח"נ ותו לא, כמו שהיו מועדין מתחלתן. ור"א סבר דשני בצרורות נפקא מתולדה דרגל ונעשה תולדה דקרן, וא"כ כשנעשה מועד, משלם נ"ש, חצי מגופו משום דצד תמות במקומה עומדת, וחצי מן העליי'. וביאר בחי' ר' נחום (לג), דלכאו' רש"י כאן אזיל לשיטתו דאח"כ דאין דין צרורות נאמר אלא ברגל, אבל בשאר אבות לא נאמר הדין צרורות, דלמטה כ' רש"י דגם בשן לא שייך צרורות. וא"כ, ממילא עכשיו דאמרי' דתולדה דקרן הוא, א"כ שפיר צריכין לומר דדינו כמועד ומשלם נ"ש. והעיר, דא"כ מהו הצד דאין העדאה לצרורות, הרי קרן הוא, ולא נאמר בה ההלכתא דחצי נזק. וחידש דהדין צרורות דקרן שאני משאר דין קרן, דעצם התזת צרורות הו"ל תולדה דרגל, וכל הטעם דל"ח כתולדה דרגל הוא רק משום דהך התזת נעשית ע"י שינוי, והשינוי מפקיעו מלהחשב תולדה דרגל ומשוי לי' תולדה דקרן. וא"כ, י"ל דאף דלגבי שאר דינים, כגון ח"נ ורה"ר, מהני השינוי להפקיעו מדין רגל ולעשותו תולדה דקרן, מ"מ לגבי ההלכתא דצרורות

אבות, וא"כ מ"ש רגל דנקט. וע' בתוס' ר'
פרץ (שם) דכ' "הו"ל למימר נמי ע"י שינוי
דהוי תולדה דקרן, ולא משלם אלא רביע נזק,
אלא משום דבעיא היא לקמן". וזה עדיין
אינו מיישב מה דלא נקט תולדה דשן. וכ'
בתלמיד הרשב"א והרא"ש (ב.) "והא
דאוקמינ' מילתי' דרב פפא בתולדה דרגל,
חדא מינייהו דשכיחא טפי נקט".